

SPANJE.

Spanje, het land van tegenstrijdigheden: bij de inwoners een helder verstand en dwaas bijgeloof; een edelmoedige inborst en soms onmenselijke wreedheid; in de natuur een heerlijk klimaat en grond voor allen plantengroei geschikt, maar door onkunde en door verwaarloozing der bosschen op de hoogten van zijnen vroeger zoo rijken landbouw geheel vervallen; het land, zoo als ROSSMÄSSLER¹⁾ zegt, van rivieren zonder bruggen en van bruggen zonder rivieren, wijl deze namelijk gedurende een zeer groot deel van het jaar geen water voeren, waardoor vele velden dit voor allen land- en tuinbouw in deze luchtstreek zoo onontbeerlijk element missen. Slechts enkele plekken zijn er, die door eene goede bewatering al den rijkdom toonen, waarvoor dit uit zich zelf anders zoo heerlijk land vatbaar is. Hopen wij, dat eerlang vrijheid en orde aan Spanje een deel van zijnen voormaligen voorspoed zullen hergeven!

In het aangehaalde boek van ROSSMÄSSLER wijst hij ook op het zonderlinge, dat rupsen en vlinders in Spanje zoo zeldzaam zijn; landslakken daarentegen in overgroot aantal voorkomen. Het eerste schrijft hij (p. 303) daaraan toe, dat de voor bewatering vatbare plekken bijna het gansche jaar door onder water staan en er dus weinig gelegenheid is voor de bewaring der poppen en rupsen in den grond; terwijl elders meermaalen de grootste droogte heerscht en al wat voedsel aan rupsen zoude kunnen opleveren volkomen verdord en verdwenen is. Van vernieling door rupsen en andere insekten, behalve van tijd tot tijd door zwermen sprinkhanen, hoort men hier dan ook weinig of niet. Dat alles geldt voornamelijk van zuidelijk Spanje. Volgens WAGNER komen ook op de tegenoverliggende kust van Afrika vlinders zelden voor (p. 304).

De overvloed van landslakken is welligt verklaarbaar uit het veelvuldig voorkomen van kalksteen, die ook elders in Europa de gelief-

¹⁾ E. A. ROSSMÄSSLER, *Für freie Stunden*, Breslau 1868, p. 298.

koosde verblijfplaats dezer dieren is, als ook uit de omstandigheid, dat bij droogte, de slakken zich in hunne huisjes terugtrekken, de opening vast tegen andere voorwerpen vastgehecht, in welken toestand zij hitte en droogte en gemis van voedsel gedurende eenen zeer geruimen tijd zonder nadeel kunnen verdragen. AUCAPITAINE vond in 1858 het zand van de woestijn in Noord-Afrika op sommige plaatsen geheel overdekt met de witgeblakerde horens van eene hoorntjesslak (*Helix lactea*). Deze waren daar blootgesteld aan eene hitte van 122 tot 131° F., en men zeide, dat het in deze streken gedurende 5 jaren niet geregend had. Hij nam van deze oogenschijnlijk doode en geheel uitgedroogde hoorntjes een twaalftal mede en wierp ze, na een tijdsverloop van ruim 3 jaren, in het water om ze schoon te maken, doch was niet weinig verwonderd, toen hij ze den volgenden morgen, levend en wel, overal in zijne kamer zag rondkruipen¹⁾.

Op de oranjeboomen komen de hoorntjesslakken in groote menigte voor. ROSSMÄSSLER (t. a. pl. p. 303) heeft dikwijls op een enkel blad van den oranjeboom 15 tot 20 zoodanige slakken gevonden, met de monden der huisjes vast op het blad aangedrukt.

Op de markt te Valencia vond ROSSMÄSSLER (p. 234—235) allerlei voorwerpen te koop aangeboden; hier groentevrouwen, welke slechts salade, boonen en doperwten te koop aanboden, waaromtrent men weet, dat het op de maaltijden in Spanje gebruikelijk is voor elks plaats een schaalte gekookte groote boonen (*habas* genoemd) te zetten, welke men dan van tijd tot tijd droog, met een weinig zout gewoon is te gebruiken; voorts aardappelen, *tomates* (*Lycopersicum esculentum*), artisjokken, en kalabassen (*calabazas*), zijnde komkommervormige pompoenen, in menigte; granen; gansche troepen van *caracolas*, dat zijn verkoopsters van landslakken; voorts onder een dak, dat een bataillon soldaten kon bedekken, geweldige hoopen abrikozen, kersen en oranjes (sina'sappelen) in korven opeengestapeld, en boven op elke mand sina'sappelen meest eenige met een paar bladen aan de steel, ten teeken dat zij nog versch zijn; groote hoopen knoflook en uijen, dikwijls in lange snoeren zamengebonden en daaronder de aangename zoete *cebolla*²⁾, eene eivormige

¹⁾ *Album der Natuur* 1865, Bijblad bl. 53.

²⁾ Zeker van het latijnsche *cepa*. Zoo geeft men ook in Groningen veelal den naam van *cipel* aan onze gewone uijen (*Allium cepa* L.)

witte uijen, hier dikwijls van de grootte van een kinderhoofd. Rossmässler telde aan eene streng, aan welke een man eene goede vracht zoude hebben, slechts 14 stuks; voorts gevogelte, geheel geslagt en tot op het braden na gereed gemaakt; vleesch, zeevisch van allerlei kleur en gedaante; bloemen, vooral dahlia's en anjelieren in groote menigte, en zoo is dit elken dag; maar 's Zondags nog het meest.

Op de verschillende markten van Spanje zamelde Rossmässler tot 14 soorten van landslakken en daaronder zeer zeldzame, welke in overgroote hoeveelheden gegeten worden. De Spanjaard noemt de eetbare soorten meest *caracoles* en die ze inzamelt *caracolos*, welke op de kalkrotsen gewoonlijk hun meesten voorraad opzamelen. Het woord *karokol* is ook in ons land niet onbekend. Men geeft dien naam hier meest aan de *Helix pomatia*, welke ik ook wel op buitenplaatsen in Holland en Friesland opzettelijk heb zien aanhouden. Ook is er een welbekend geslacht van hoornslakken: *Carocolla*.

Rossmässler vond in de korven der *caracolos* in Spanje 3 voor de wetenschap nog geheel nieuwe soorten. Niet ver van Malaga vond hij een struik van *Withania frutescens*, naauwelijks een voet hoog, zoo over en over bedekt met hoornslakken, de gewone *Helix pisana*, dat hij ze bij handenvol daarvan zoude hebben kunnen afnemen, als de inzameling niet wat moeite gekost had, omdat de slakken den mond hunner horentjes met eene kalkachtige zelfstandigheid zeer vast aan de schors der struik hadden vastgekleefd.

Wagner verhaalt in de beschrijving zijner reizen door het regentschap Algiers, dat het door Abd-el-Kader geslagen Fransche leger door gebrek zoude zijn omgekomen, als het niet in de vlakte van Tlelat letterlijk alle struiken met hoornslakken en wel met *Helix Dupotetiana* bedekt gevonden had. Drie dagen lang leefde het leger daarvan, zonder eene vermindering in het aantal dezzer dieren te kunnen bespeuren.

In Nederland heeft men de gewone hoornslakken op de boomen (*Helix nemoralis* en *hortensis*) en andere soorten van *Helix*, de fraaije *Clausilia*, de kleine glinsterende *Bulimus* en een nog kleinere *Pupa* onder de landslakken; maar van de landslakken wordt, zoo ver ik weet, geene gegeten, behalve de straks gemelde *karokol*, en dit geschiedt nog zeer zelden. Zij zijn bij ons in het algemeen ook niet overvloedig, daar ons de kalkrotsen ontbreken.